

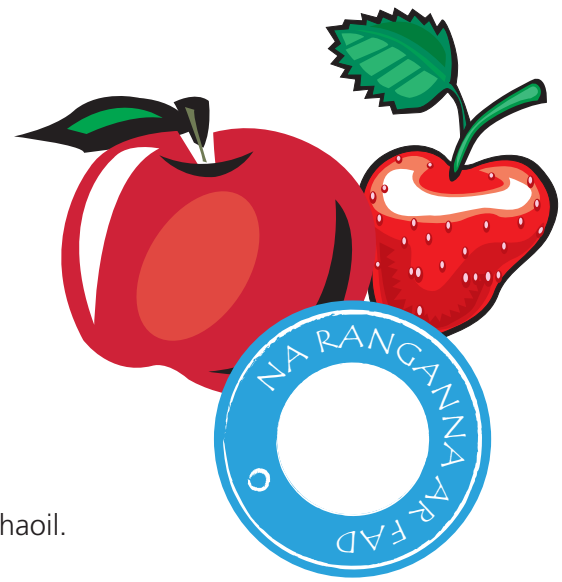
Úllord agus Sú Talún a chur

Tráth Bliana

An t-úllord - Deireadh Fómhair go Feabhra.
Sú Talún - Meán Fómhair.

Cuspóir

Úllord torthaí a chur

Ceangal trasna an Churaclaim

OSIE:	Dúile Beo, Feasacht agus cúram Imshaoil.
Teangacha:	Focail nua, litriú, litearthacht.
Ealaín:	Comharthaí a dhéanamh, líníocht.
An Curaclam Neamhfhoirmeálta:	Scoileanna Glasa, Discover Primary Science.

1

Ullord a chur

- Socraítear an áit a gcuirfeadh an t-úllord agus faightear na crainn torthaí.
- Marcáiltear spotaí timpeall is 2 - 6m ó chéile (ag brath ar an airde a bhfásfaidh na crainn sa deireadh) leis an bplúr nó leis na maidí bambú.
- Déantar poill timpeall is 200mm níos doimhe agus níos leithne ná meall fréamhacha an chrainn.
- Cuirtear lán liáin múirín nó aoiligh leis an ithir agus measctar iad.
- Baintear amach an crann go cúramach as an bpota agus cuirtear sa bpoll é, cinntítear go bhfuil sé ar aon doimhne sa pholl agus a bhí sa phota i.e nach bhfuil sé á chur níos faide síos sa talamh ná mar a bhí sa phota.
- Líontar an ithir ar ais isteach timpeall na bhfréamhacha agus brúitear síos leis na cosa é.
- Cuirtear móta timpeall gach crann faoi seach le 1m² den bhrat dubh plaistigh nó le cairtchlár.
- Coinnítear síos an brat plaistigh nó an cairtchlár le móta coirte / féar bainte / tuí.

2

Cineálacha éagsúla crann torthaí

Úlla Milse Greasey pippen, Reid's seedling, Peach melba, Keegan's crab, Kerry pippen, Brown crofton, Yellow pitcher, Ross Nonpareil, Cavan sugarcane.

Úlla Cócaireachta Mother of household, White moss, Cavan strawberry (iad ar fad ar fáil ón Irish Seedsavers Association).

Cineálacha eile crann torthaí : Piorraí, Plumaí, Silíní, Fia-Úll, Meispeal Gearmánach, Cainche.

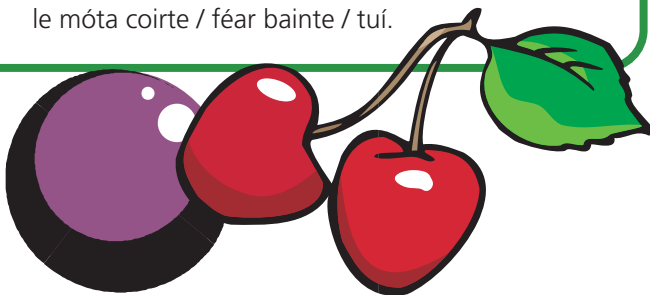
Sa chás go bhfuil neart spáis ar fáil crann gallchnó, castán.

Nóta: ní féidir crainn le fréamhacha loma a chur ach amháin idir mí na Samhna agus deireadh Feabhra. Is féidir crann atá i bpota a chur tráth ar bith den bhliain.

3

Na hacmhainní is gá

Crainn torthaí, plandaí sú talún, aoileach nó múirín saor ó ábhar móna, brat dubh plaistigh/cairtchlár, sluaiste, liáin láimhe, lánta, pící, miotóga, móta coirte/tuí/féar bainte, miondeimheas, plúr/maidí bambú, stacáin, ruóg.

Fás faoi bhia agus ghairneoireacht na hÉireann

Bord Bia
Irish Food Board

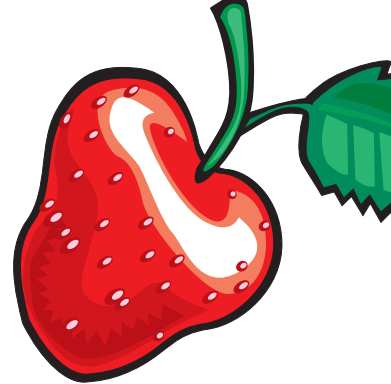
Garraíodóireacht Orgánach sa Bhunscoil
Úllord agus Sú Talún a chur

Úllord agus Sú Talún a chur ar lean.

Sláinte agus Sábháilteachta

Úsáidtear uirlisí go sábháilte i gcónaí. Nitear na lámha tar éis seisiún garraíodóireachta.

4

Sú Talún a chur

- Cuirtear ithir/múirín i bpotáí beaga agus cuirtear uisce orthu - cuirtear tuilleadh múirín iontu más gá sin.
- Úsáidtear crúca mór i bhfoirm U nó cloch le barr an reathaire a choinneáil ag barr na hithreach.
- Cuirfidh an reathaire fréamhacha amach ansin síos san ithir.
- Ón am a mbíonn sé bunaithe go maith, gearrtar an planda nua ón seanphlanda.

Na hacmhainní is gá

Plandaí sú talún, múirín saor ó ábhar móna nó múirín na scoile, liáin láimhe, miotóga, comharthaí. Sa chás go bhfuil túr sú talún á dhéanamh, beidh gá freisin le potaí 5 líotar, 3 líotar agus dhá líotar.

- Is féidir plandaí sú talún a cheannach in ionad garraíodóireachta.
- Is féidir iad a phlandáil sa talamh ar an bpointe (thart ar chrainn torthaí mar shampla) nó i gceapach ardaíthe nó i bpotáí.
- Féach an bhleog maidir le Plandaí a Aistriú ón Seomra Ranga go dtí Ceapacha Faoin Aer maidir le sonraí níos mine faoin obair phlandála.
- Baintear triail as túr sú talún - 3 phota i mullach a chéile agus sú talún curtha timpeall le corr gach pota acu.
- Sa chás go bhfuil sú talún curtha cheana féin agat, is féidir tuilleadh plandaí a iomadú ó na reathairí (na teannóga fhada a chuireann an planda amach i mí Meán Fómhair, tar éis don toradh a theacht).
- Is féidir sú talún Alpach nó sú talún fhiáin a fhás chomh maith - bíonn siad níos lú agus is maith an barr iad le droim na talún a chlúdach

5

Áiteanna a mbeadh eolas breise le fáil

An t-idirlíon/An leabharlann
Irish Seedsavers Association www.issa.ie

Apple & Pear Catalogue

– Irish Seed Savers Association

– vlámhleabhar den scoth maidir le crainn torthaí a chur
Future Forests www.futureforests.net

6

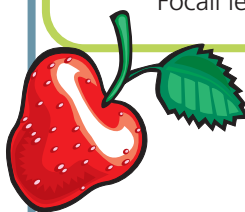
Tionscadail Taighde

OSIE – Déantar taighde faoi úlla - cé mhéad cineál ann? Cén chúis go snámhann siad ar bharr uisce? Cén mhaitheas atá sa sú talún don duine?

Oidhreacht an cheantair – cén uair ar thángthas ar an úll is sine dá bhfuarthas in Éirinn riamh? Cé chomh fada agus atá an duine ag ithe úll? An bhfuil cineál faoi leith a bhaineann le do cheantar féin go háirithe?

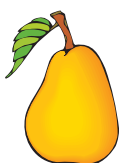
Ealain/Cumarsáid – déantar ábhar taispeántais don gharraí nó do chlár fógraí na scoileanna glasa faoin úllord agus na torthaí.

Focail le fiosrú: **FRÉAMHACHA LOMA**

Fás faoi bhia agus ghairneoireacht na hÉireann

Bord Bia
Irish Food Board

Garraíodóireacht Orgánach sa Bhunscoil
Úllord agus Sú Talún a chur